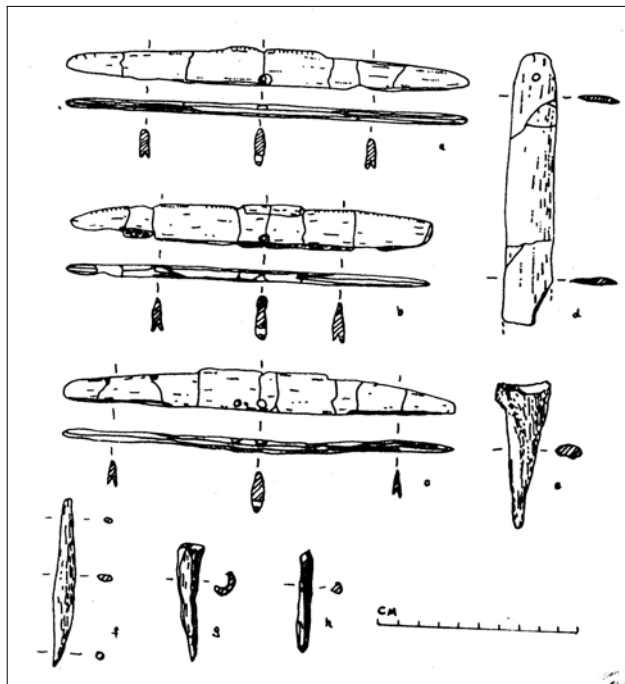

سەرەتای دەسەلاتی تورککۆ، گۆتی یەکان دەسەلاتیان بەسەر شمشارەدا گرت و لە دواى کالوبوونی هەردوو شارەکهى تر. بەلام ئەمە کاتیکی بوو هەر زوو پاشای ئاشوری سوپایەکی زەبەلاحی نارد بۆ سەرکۆتکردنی ئەو راپەرینهو بە یارمەتی حاکمی شمشارەى دۆستی ئاشوری یەکان کەناوی (کواری) بوو دەستی بەسەر ناوچەکەدا گرتەوهو کواری کە پیاویکی خوری بوو نوێنەراییەتی دەسەلاتی ئاشوری یەکانی لەو هەرمەدا دەکرد.

لە دەقەکاندا ئەو بەدیار دەکەوێ شمشارەى بە هۆی ئەو هەمەلەبەندی ئیداری ئاشوری یەکان بوو لە ناوچەکە بۆتە جیگای ریکخستنی شەرو شالۆدەکان بۆ سەر هەرمەکانی رۆژەهەلاتی دەولەتی ئاشوری، بەلام دواى رووخانی دەولەتی ئاشوری ئەو بایەخەى نەما، هیچ بەلگەیکەى نووسراویشمان لەسەر دواى ئەو ماوهیە دەست نەکەوتوو^(۶).

دانیشتوانی دەشتی بیتوین لە هەزارەى دووهمی پیش زاین:

- ئەو زانیاریە سەرەتایانەى کە هەتا ئیستا لەلایەن توێژەرانهو بەوردی لێی نەکۆلراوئەو ئەو دەگەیهنن کە خۆری یەکان شانبەشانی لۆلویی و گۆتی یەکان لە دەشتی

ئەم وێنانه چەند داسیکی جیا جیای راستن (بۆ برینی دانەوێڵە و گیا بەکار دێت) لە پەراسوی ئاسک دروستکراوە، لە چینهکانی ژێرەو دۆزراوئەو دەگەرێتەو بۆ سەرەتای پەرەسەندنی کۆشتوکال لە چاخی بەردینی نوێ

بیتوین نیشتهجی بیوون.

خۆری یەکان لە دانیشتوانی کۆنی کوردستانن لە هەزارەى سییەمی بەر لە زاینەو بە تاییبەتی لە ماوهی خانەوادەى

لەسەر دەمی خانەوادەى ئوری سییەم (۲۱۱۱ - ۲۰۰۴ پ.ن) یش ناوی شمشارە لە هەریەک لە دەقەکانی شولگی و ئەمارسین و ئەبی سین بە شیوەى شاشروم Sas-ra-um، هاتوو.

بە پشت بەست بە زانیاریانەى لەو دەقانهدا هاتوو، زۆربەى خەلکی هەریمی کوردستان و گۆمی بیتوین ملکه چى دەسەلاتی پاشای ئوری سییەم بوون. ئەو خشتەیهى خوارەو سالی دەسەلاتی ئەو پاشایانە بەدیاردەخاکە هاتووئەتە هەریمی کوردستان بە شمشارەشەو:

ز	ناوی پاشا	سالی جوکم کردن	ناوی شار
۱	شولگی	۲۵	کارخار
		۲۶	لۆلویۆ - وشمورد
		۲۷	سمۆرۆم
		۳۲	کارخار
		۳۳	سمۆرۆم
		۳۴	کارخار
		۴۳	شاشروم
		۴۵	سمۆرۆم. ولولویۆم
		۴۶	ئەربیلیم و سمۆرۆم
			ولولویۆم و کارخار
۲	ئەمارسین	۲	ئەربیلیم
		۶	شاشروم
۳	ئیبی سین	۳	سمۆرۆم

لە دواى رووخانی ئیپراتۆریەتی ئوری سییەم لە سالی (۲۰۰۴ پ.ن) بە دەستی عیلامی یەکان ئەو هەرمەکانە بوونەو هەریمی سەر بەخۆ هەتا هاتنی حەمورابی (۱۷۲۸-۱۶۸۶ پ.ن). حەمورابی گۆرانکاری زۆری لە دۆلی رافیدەین دا کرد، ئەم پاشا بە هیژە مەملەکەتی ماری لەسەر فورات و مەملەکەتی ئەشخونانی لە ناوچەکانی حەمرین و گۆمی دیالەى خستە سەر مەملەکەتەکی خۆی، دواى شەپى دژ بە ئەو گۆتی یانەى باکور دەست پیکرد کە لە چیاکانی کوردستان و بە تیبەتی شمشاریان کردبوو مەلەبەندی خویان بەسەرکایەتی زازیا. حەمورابی لە سالی سى و حەوتەمینى دەسەلاتیدا سەرکەوت بەسەریاندا.

لەکاتی سەرەلەدانی مەملەکەتی ئاشوری، راونتر لە زەمانی (شەمش ئەددى یەکەم ۱۸۱۲-۱۶۰۰ پ.ن) شمشارە لەگەڵ دەسەلاتی ئاشوری یەکان رووبەر و بوو. بەشی زۆری دەشتی رانیە کەوتە بەر شالۆی شەپى نیوان سوپای ئاشوری لەلایەک و هاوپەیمانیی پیکهینراوی پاشاکانی لۆلوییینی و گۆتی یەکان و خۆری یەکان لەلایەکی ترهه.

ئەو دەقانهى لە شمشارە دۆزراوئەو زۆر گرنگن لە بواری دیپلۆماسى و سەربازى و هەولگریهه، دەقەکان ئەو دەگەیهنن و نامارژەن کە لەبەر مەملەکانى بەردەوام ناشتی نەدیوه و رووبەر و پووی چەندین شالۆی جەنگ بۆتەو هەتا لە

⁶ - Joergen Laesoe, The Shishara Tablets.